

<https://kujhs.uokirkuk.edu.iq>

İKİ KURAL ÇERÇEVESİNDE
KERKÜK MERKEZ AĞIZLARINDA
ASLÎ (BİRİNCİL) ÜNLÜ UZUNLUKLARIN DURUMU (DİL İNCELEMESİ)

Dr. Jasim Zeinulabdeen Jasim

University of Kirkuk

College of Education for Humanities

Department of Turkish

تاريخ القبول : 2024-12-8

تاريخ التعديل 2024-12-3

تاريخ الارسال 2024-11-5

Abstract

Principal (primary) vowel lengths are one of the important issues that started to be discussed since the mid-19th century. In addition, since the captured historical texts were written with different spelling rules as well as different alphabets, determining the primary vowel lengths has not been easy. However, as a result of the studies of foreign and later Turkish scientists, it was concluded that although the primary vowel lengths were systematically preserved in dialects such as Turkmen, Yakut and Halach, they were not preserved regularly and were often shortened in dialects such as other Turkish dialects. Therefore, in the central Kirkuk dialects, which are among the Iraqi Turkmen dialects today, it is seen that the mentioned primary vowel lengths in words with more than one syllable are preserved within the framework of two rules, while they are shortened in words with one syllable. Thanks to these two rules, single-syllable words whose primary vowel lengths have become shorter can regain their former lengths. Based on this idea, we prepared our article on principal vowel lengths.

Key Words: Turkmen, Original vowel lengths, Kirkuk central dialects.

وفق قاعدتين صوتيين

الأحرف الصوتية الطويلة، في ألحان التُرْكمانيّة لمركز مدينة كركوك (تحليل نُغوي)

*د. جاسم زين العابدين جاسم

جامعة كركوك

كلية التربية للعلوم الإنسانية

قسم اللغة التركية

مُلخَص

الأحرف الصوتية الطويلة ووجودها في اللغة التُركيّة، تُعتبر من أهم مواضيع النقاش منذ مُنتصف القرن التاسع عشر، وبالإضافة لما ذكرناه، فإن النُصوص التُركيّة التي تم الحصول عليها، نظراً لفروقاتها الأبجدية والإملائية، خلقت جواً تعدّز معها كشف الأحرف الصوتية الطويلة في اللغة التُركيّة (الجامعة)، ولكن الدراسات المُستفيضة من قبل علماء ومُختصي اللغة التُركيّة، الأتراك منهم وغير الأتراك، ازاح اللثام وبشكلٍ قطعي عن وجود الأحرف الصوتية الطويلة في بعض اللهجات التُركيّة منها اللهجة التُركمانية (التُركمانستانية) ولهجة ياقوت ولهجة حلاج، وعَدَم وجودها في بقية اللهجات التُركيّة وألحانها. وعليه في وقتنا الحاضر، الألحان التُركمانية لمركز مدينة كركوك، التي تقع ضمن التركيبة اللغوية لألحان أو الكنات التُركمانية العراقية، تُحافظ في بعض كلماتها ذو مقطعين صوتيين على أحرفها الصوتية الطويلة - وفق قاعدتين صوتيين - مع فقدها هذه الخاصية أو الميزة الصوتية المهمة، في كلماتها ذو مقاطع صوتية واحدة، ولكن رغم ذلك، هذه الكلمات تستطيع وفق قاعدتين صوتيين، استعادة خاصيتها أو ميزتها الصوتية المفقودة، ونحن انطلاقاً من هذه الفكرة قررنا اعداد بحثنا التي نتطرق فيها إلى الأحرف الصوتية الطويلة.

الكلمات المفاتيحية: اللغة التُركمانية، الأحرف الصوتية الطويلة، ألحان التُركمانية لمركز مدينة كركوك.

*دكتور جامعة كركوك- كلية التربية للعلوم الإنسانية- قسم اللغة التركية.

ÇALIŞMADA KULLANDIĞIMIZ TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

/A/ → /a/

/E/ → /e/

/ε/ → /è/

/□/ → /o/

/↵/ → /ö/

/u/ → /u/

/y/ → /ü/

/∩/ → /uzun ünlü işareti/

/ / → /kısa ünlü işareti/

/∪/ → /vurgu işareti/

/□□Z/ → /c/

/□□Σ/ → /ç/

/|/ → /g/

/▷/ → /kalın l/

/Σ/ → /ş/

/B/ → /çift dudak v'si/

/ç8/ → /z- s arası bir ses/

/j/ → /y/

KISALTMALAR

Tü. Türkçe

ağ. : ağız

M. : merkez

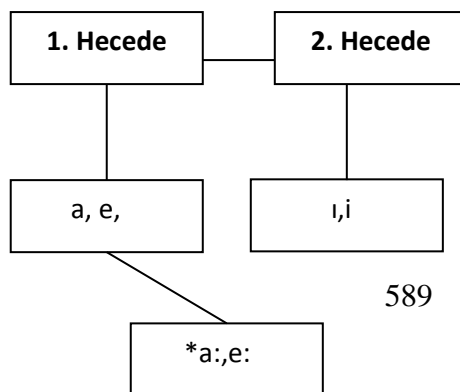
Giriş

Genel Türkçede (GT) aslî (birincil) ünlü uzunlukların varlığı, 19. yüzyılın ortalarından itibaren tartışılmaya başlanmıştır. Ancak en eski yazılı belgelerden başlayarak, bütün Türk lehçe ve ağızlarındaki aslî (birincil) ünlü uzunlukların tespiti kolay olmamıştır. Çünkü elde edilen tarihi metinlerin farklı alfabelerle imlâ ve ses kurallarıyla yazılması, ister istemez aslî (birincil) ünlü uzunlukların tespitini bir hayli zorlamıştır (Başdaş, 2004: 19). Ancak aslî (birincil) ünlü uzunluklarla ilgili ilk ciddî ve bilimsel çalışma, 1851 yılında, Böhtlingk'in "Yakutça Grameri" başlıklı kitabında yer almıştır. Buna rağmen, çok geçmeden, Böhtlingk'in çalışmasında yer alan aslî (birincil) ünlü uzunlukların varlığının aleyhinde görüş bildiren bilim adamları olmuş ve bunların da (ünlü uzunlukların) türlü ses gruplarının büzülmesi sonucunda meydana geldiğini kanıtlamaya çalışmışlardır. Eldeki dil malzemesinin de katıldığı yüzünden, bu tartışmalar uzun bir süre, askıya alınmış ve bu durum olduğu gibi Türkmenistan Türkçesiyle ilgili yazılmış ilk ciddî eserin yayımlanmasına dek devam etmiştir. Aliyiv Bööriyiv'in, 1929'da Latin alfabesi asıllı yeni Türkmen alfabesiyle hazırladığı "Rusça-Türkçe" sözlük sayesinde, Türkmenistan Türkçesi'ndeki aslî (*birincil*) ünlü uzunluklar tespit edilmiştir. Ayrıca, eserin Latin harflerle yazılması, aslî (*birincil*) ünlü uzunlukların net bir şekilde gösterilmesini sağlamıştır. Bu da birçok bilim adamının, tarihi Türk lehçelerdeki aslî (*birincil*) ünlü uzunlukların da araştırılmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda, Karl Foy, 1900'de Ana Türkçedeki aslî (*birincil*) ünlü uzunlukların tespiti için, Orhun Abideleri'ne müracat etmişlerdir (Doğan, 2008: 733). Osman Nedim Tuna da Foy'un yaptığı tespitlerden yola çıkarak, "*Köktürk ve Uygurcada Uzun Ünlü Uzunluklar*" adlı çalışmasını hazırlamışlardır (Tuna 1960: 210). Ancak bu malzemelerinin Ligeti ve Grönbech'e kadar özel bir değeri olabileceği akla gelmemiştir (Bayraktar 2002: 28). Ligeti ve Grönbech gibi Türkologlar, diğer lehçelerden kanıtlar toplarken, Anadolu sahasını atlamış ve hatta Türkiye Türkçesini tereddütsüz kısa ünlülü bir lehçe olarak göstermişlerdir. Dolayısıyla Ligeti "Türkçede Uzun Vokaller" başlıklı makalesinde, Türkiye Türkçesinin yanı sıra, Azerbaycan Türkçesini de aslî (birincil) ünlü uzunlukları bulunmayan Oğuz lehçeleri olarak tanımlamışlardır. Bütün bu gelişmeler ışığında, Zeynep Korkmaz, "*Eski Anadolu*

Türkçesinde Aslî Ünlü Uzunlukları" başlıklı makalesini hazırlamışlardır. Ardından da "Dinar", "Çivril", "Denizli" ve "Tavas" bölgelerinde yapmış olduğu derleme sonucunda, "*Batı Anadolu Ağzlarında Aslî Ünlü Uzunlukları*" başlıklı yeni bir makaleyi de bilim dünyasına kazandırmışlardır. Korkmaz, makalesinde, aslî (birincil) ünlü uzunlukları taşıyan, on kelime tespit ederken, Talat Tekin de bunlara (tespit edilen kelimelere) yedi tane örnek daha eklemiştir (Doğan, 2008: 733). Böylece Ortak Türkçede (Ana Türkçe) bulunduğu var sayılan, dolayısıyla aslî (birincil) ünlü uzunlukları olarak kabul edilen ünlülerin tarihî ve modern Türk lehçelerindeki kullanışları, sadece yabancı bilim adamları tarafından değil de Türk bilim adamları tarafından da kanıtlanmıştır. Bütün bu çalışmalar sonucunda, "Türkmen", "Yakut" ve "Halaç" lehçelerinde, aslî (birincil) ünlü uzunlukları, sistemli olarak, korundukları hâlde, diğer lehçelerde ise, düzenli olarak korunmayıp, çoğunlukla kısaldıkları kanısına varılmıştır. Dolayısıyla Irak Türkmen ağızları bünyesinde yer alan Kerkük merkez ağızlarında iki kural çerçevesinde, birden fazla heceli kelimeler, aslî (birincil) ünlü uzunluklarına muhafaza etmektedirler. Bunun yanı sıra, tek heceli kelimelerdeki aslî (birincil) ünlü uzunlukların kısaldığı hâlde, bahsi geçen iki kurala dayanarak, eski uzunluklarına kavuşmaktadırlar. Biz de makalemizi bu ses gelişmeleri doğrultusunda hazırlamışızdır.

1. İki Kural Çerçevesinde Aslî Ünlü Uzunluklarını Koruyan Kelimeler

1.1. Ortak Türkçede ilk hecesinde (a, e) geniş ünlüleri, ikinci hecesinde ise; (ı, i) dar ünlüleri barındıran kelimeler, Kerkük merkez ağızlarında (Musalla, Kasaphane ve Kasaphane ağızları) korunmaktadır. Ancak vurguyu üzerine alan uzun ünlülü hece daha baskın söylendiği için, ikinci hecede yer alan dar ünlülerin kısalmasına neden olmaktadır. Bunu da şöyle izah edebiliriz:

Ortak Tü. *a:gır "ağır" (Tekin, 1995:171).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup A \uparrow \otimes \rightarrow (P$

Kasaphane ağ. $\cup A \uparrow \otimes \rightarrow (P$

Korya ağ. $\cup A \uparrow \otimes \rightarrow (P$

Ortak Tü. *a:ğız "ağız" (Tekin, 1995: 171).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup A \uparrow \otimes \rightarrow (\zeta 8$

Kasaphane ağ. $\cup A \uparrow \otimes \rightarrow (\zeta 8$

Korya ağ. $\cup A \uparrow \otimes \rightarrow (\zeta 8$

Ortak Tü. *ça:tır "çadır" (Tekin,1995: 172).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup \square \square \Sigma A \uparrow \delta \rightarrow (P$

Kasaphane ağ. $\cup \square \square \Sigma A \uparrow \delta \rightarrow (P$

Korya ağ. $\square \square \Sigma A \uparrow \delta \rightarrow (P$

Ortak Tü. *ça:qır- "çağırmaq" (Tekin, 1995: 172).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağzı: $\cup \square \square \Sigma A \uparrow \otimes \rightarrow (P-$

Kasaphane ağzı: $\cup \square \square \Sigma A \uparrow \otimes \rightarrow (P-$

Korya ağzı: çağır- $\cup \square \square \Sigma A \uparrow \otimes \rightarrow (P-$

Ortak Tü. *ha:grı.g "ağrı" (Tekin, 1995: 172).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağzı: $\cup A \uparrow \otimes P \rightarrow (\otimes$

Kasaphane ağ. $\cup A \uparrow \otimes P \rightarrow (\otimes$

Korya ağ. $\cup A \uparrow \otimes P \rightarrow (\otimes$

Ortak Tü. *a:bın- "avunmaq" (Tekin, 1995: 171).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup A \uparrow B \rightarrow (v-$

Kasaphane ağ. $\cup A \bar{B} \rightarrow (v-$

Korya ağ. $\cup A \bar{B} \rightarrow (v-$

Ortak Tü. *ba:lıq "balık" (Tekin, 1995: 172).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup \beta A \bar{b} \rightarrow (\xi$

Kasaphane ağ. $\cup \beta A \bar{b} \rightarrow (\otimes$

Korya ağ. $\cup \beta A \bar{b} \rightarrow (\otimes$

Ortak Tü. *qᾱl̄gu:n "kavun" (Tekin, 1995: 173).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup \theta A \bar{B} \rightarrow (v$

Kasaphane ağ. $\theta A \bar{B} \rightarrow (v$

Korya ağ. $\cup \theta A \bar{B} \rightarrow (v$

Ortak Tü. *sa:rıg "sarı" (Tekin, 1995: 174).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup \sigma A \bar{P} \rightarrow ($

Kasaphane ağ. $\cup \sigma A \bar{P} \rightarrow ($

Korya ağ. $\cup \sigma A \bar{P} \rightarrow ($

Ortak Tü. *ya:rın "yarın" (Tekin, 1995: 175).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup \psi A \bar{P} \rightarrow (v$

Kasaphane ağ. $\cup \psi A \bar{P} \rightarrow (v$

Korya ağ. $\cup \psi A \bar{P} \rightarrow (v$

Ortak Tü. *tä:ri "deri" (Tekin, 1995: 181).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup \delta \epsilon \bar{P}_1 ($

Kasaphane ağ. $\cup \delta \epsilon \bar{P}_1 ($

Korya ağ. $\cup \delta \epsilon \bar{P}_1 ($

Ortak Tü. *tä:mir "demir" (Glauson, 1972: 508).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup\delta\varepsilon\uparrow\mu\iota(P$

Kasaphane ağ. $\delta\varepsilon\uparrow\mu\iota(P$

Korya ağ. $\cup\delta\varepsilon\uparrow\mu\iota(P$

Ortak Tü. *e \uparrow lig "elli" (Tekin, 1975: 263).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup\varepsilon\uparrow\lambda\lambda\iota($

Kasaphane ağ. $\cup\varepsilon\uparrow\lambda\lambda\iota($

Korya ağ. $\cup\varepsilon\uparrow\lambda\lambda\iota($

Ortak Tü. *bè:şik "beşik" (Tekin, 1995: 180).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup\beta\varepsilon\uparrow\Sigma\iota(\kappa$

Kasaphane ağ. $\cup\beta\varepsilon\uparrow\Sigma\iota(\kappa$

Korya ağ. $\cup\beta\varepsilon\uparrow\Sigma\iota(\kappa$

Ortak Tü. *kä:kir- "gegir-" (Tekin, 1995: 181).

Kerkük M. ağ.

Musalla ağ. $\cup|\varepsilon\uparrow\uparrow\iota(P-$

Kasaphane ağ. $\cup|\varepsilon\uparrow\uparrow\iota(P-$

Korya ağ. $\cup|\varepsilon\uparrow\uparrow\iota(P-$

Ortak Tü. *yè:ti "yedi" (Tekin, 1995: 182).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. $\cup y\varepsilon\uparrow d d \iota($

Kasaphane ağ. $\cup y\varepsilon\uparrow d d \iota($

Korya ağ. $\cup y\varepsilon\uparrow d d \iota($

Ortak Tü. *yè:tmiş "yetmiş" (Tekin, 1995: 182).

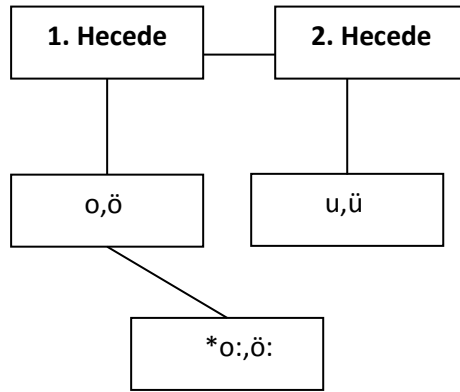
Kerkük M. ağ.

Musalla ağ. $\cup\psi\varepsilon\uparrow\tau\mu\iota(\Sigma$

Kasaphane ađ. $\cup\psi\epsilon\uparrow\tau\mu\iota(\Sigma)$

Korya ađ. $\cup\psi\epsilon\uparrow\tau\mu\iota(\Sigma)$

1.2. Ortak Türkçede ilk hecesinde (o, ö) geniş ünlüleri, ikinci hecesinde ise; (u, ü) dar ünlüleri barındıran kelimeler, Kerkük merkez ağızlarında (Musalla, Korya ve Kasaphane ağızları) korunmaktadır. Ancak vurguyu üzerine alan uzun ünlülü hece daha baskın söylendiği için, ikinci hecede yer alan dar ünlülerin kısılmasına neden olmaktadır. Bunu da şöyle izah edebiliriz:

Ortak Tü. *ho:tuN "odun" (Tekin, 1995: 178).

Kerkük. M. ađ.

Musalla ađ. $\cup\sqsupset\uparrow\delta\upsilon(v)$

Kasaphane ađ. $\cup\sqsupset\uparrow\delta\upsilon(v)$

Korya ađ. $\cup\sqsupset\uparrow\delta\upsilon(v)$

Ortak Tü. *o:yun "oyun" (Tekin, 1995: 177).

Kerkük. M. ađ.

Musalla ađ. $\cup\sqsupset\uparrow\psi\upsilon(v)$

Kasaphane ađ. $\cup\sqsupset\uparrow\psi\upsilon(v)$

Korya ađ. $\cup\sqsupset\uparrow\psi\upsilon(v)$

Ortak Tü. *bo:yun "boyun" (Glauson, 1972: 386).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. ʊβ□ʎψυ(v)

Kasaphane ağ. ʊβ□ʎψυ(v)

Korya ağ. ʊβ□ʎψυ(v)

Ortak Tü. *bo:nçuq "boncuk" (Tekin, 1995: 178).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. ʊμυʎv□□Zυ(ξ)

Kasaphane ağ. ʊμυʎv□□Zυ((⊗)

Korya ağ. ʊμυʎv□□Zυ((⊗)

Ortak Tü. *qoʎψuq "koyu, kesif" (Tekin, 1975: 260).

Kerkük. M. ağ.

Musalla ağ. ʊq□ʎψυ(

Kasaphane ağ. ʊq□ʎψυ(

Korya ağ. ʊq□ʎψυ(

2. İki Kural Çerçevesinde Aslî (*birincil*) ünlü uzunluklarına Kavuşan Kelimeler

2.1. Ortak Türkçede (a, e, è) geniş ünlülü tek heceli kelimeler, Kerkük merkez ağızlarında kısalmaktadır. Ancak bu kök kelimelere, dar ünlülü (ı, i) yapım ya da çekim eklerinden biri getirildiğinde, kelime kökünde yer alan geniş ünlüler eski uzunluklarına kavuşurken, ikinci hecelerde yer alan dar ünlüler vurguyu üzerlerine çekmektedir. Bunun neticesinde dar ünlüler kısaldığı tespit edilmektedir:

2.1.1. Çekim Eklerinin Getirilmesiyle Eski Uzunluğuna Kavuşan Ünlüler

2.1.1.1. Fiil Çekim Eklerinin Getirilmesiyle Eski Uzunluğuna Kavuşan Ünlüler

Ortak Tü. *qa:l- "kalmak" (Tekin, 1995: 173).

qal- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = qa:l-

Musalla ağ. $\cup qA:l d \rightarrow (\square, \cup qA:l d \rightarrow (B, \cup qA:l d \rightarrow (, \cup qA:l d \rightarrow (\square, \cup qa:l d \rightarrow (B \rightarrow \zeta 8,$
 $\cup qA:l d \rightarrow (\dagger AP \square \square$

Kasaphane ağ. $\cup qA:l d \rightarrow (\square, \cup qA:l d \rightarrow (B, \cup qA:l d \rightarrow (, \cup qA:l d \rightarrow (\otimes, \cup qa:l d \rightarrow (B \rightarrow \zeta 8,$
 $\cup qA:l d \rightarrow (\dagger AP \square$

Korya ağ. $\cup qA:l d \rightarrow (\square, \cup qA:l d \rightarrow (B, \cup qA:l d \rightarrow (, \cup qA:l d \rightarrow (\otimes, \cup qa:l d \rightarrow (B \rightarrow (\zeta 8,$
 $\cup qA:l d \rightarrow (\dagger AP \square \square \square \square \square \square \square \square$

qal- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = qa:l-

Musalla ağ. $\cup qA:l \square \rightarrow (\Sigma A \square, \cup qA:l \rightarrow (\pi \sigma A v, \cup qA:l \rightarrow (\pi / \tau \rightarrow (, \cup qA:l \square \rightarrow (\Sigma \rightarrow (x,$
 $\cup qA:l \rightarrow (\pi \sigma \rightarrow (\zeta 8, \cup qA:l \rightarrow (\pi - \dagger AP / \tau \rightarrow (\dagger AP \square \square$

Kasaphane ağ. $\cup qA:l \square \rightarrow (\Sigma A \square, \cup qA:l \rightarrow (\pi \sigma A v, \cup qA:l \rightarrow (\pi / \tau \rightarrow (, \cup qA:l \square \rightarrow (\Sigma \rightarrow (\otimes,$
 $\cup qA:l \rightarrow (\pi \sigma \rightarrow (\zeta 8, \cup qA:l \rightarrow (\pi - \dagger AP / \tau \rightarrow (\dagger AP$

Korya ağ. $\cup qA:l \square \rightarrow (\Sigma A \square, \cup qA:l \rightarrow (\pi \sigma A v, \cup qA:l \rightarrow (\pi / \tau \rightarrow (, \cup qA:l \square \rightarrow (\Sigma \rightarrow (\otimes,$
 $\cup qA:l \rightarrow (\pi \sigma \rightarrow (\zeta 8, \cup qA:l \rightarrow (\pi - \dagger AP / \tau \rightarrow (\dagger AP$

Ortak Tü. *sa:l- "salmak" (Tekin, 1995: 174).

sal- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = sa:l-

Musalla ağ. $\cup \sigma A:l d \rightarrow (\square, \cup \sigma A:l d \rightarrow (B, \cup \sigma A:l d \rightarrow (, \cup \sigma A:l d \rightarrow (\square, \cup \sigma A:l d \rightarrow (B \rightarrow \zeta 8,$
 $\cup \sigma A:l d \rightarrow (\dagger AP$

Kasaphane ağ. $\cup \sigma A:l d \rightarrow (\square, \cup \sigma A:l d \rightarrow (B, \cup \sigma A:l d \rightarrow (, \cup \sigma A:l d \rightarrow (\otimes, \cup \sigma A:l d \rightarrow (B \rightarrow (\zeta 8,$
 $\cup \sigma A:l d \rightarrow (\dagger AP \square \square$

Korya ağ. $\cup \sigma A:l d \rightarrow (\square, \cup \sigma A:l d \rightarrow (B, \cup \sigma A:l d \rightarrow (, \cup \sigma A:l d \rightarrow (\otimes, \cup \sigma A:l d \rightarrow (B \rightarrow (\zeta 8,$
 $\cup \sigma A:l d \rightarrow (\dagger AP$

sal- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = sa:l-

Musalla ağ. $\cup \sigma A: \uparrow \square \rightarrow (\Sigma A \square, \cup \sigma A: \uparrow \rightarrow (\pi \sigma A \vee, \cup \sigma A: \uparrow \rightarrow (\pi / \tau \rightarrow (, \cup \sigma A: \uparrow \square \rightarrow (\Sigma \rightarrow (x,$
 $\cup \sigma A: \uparrow \rightarrow (\pi \sigma \rightarrow (\zeta 8, \cup \sigma A: \uparrow \rightarrow (\pi \uparrow AP / \tau \rightarrow (\uparrow AP \square$

Kasaphane ağ. $\cup \sigma A: \uparrow \square \rightarrow (\Sigma A \square, \cup \sigma A: \uparrow \rightarrow (\pi \sigma A \vee, \cup \sigma A: \uparrow \rightarrow (\pi / \tau \rightarrow (, \cup \sigma A: \uparrow \square \rightarrow (\Sigma \rightarrow (\otimes,$
 $\cup \sigma A: \uparrow \rightarrow (\pi \sigma \rightarrow (\zeta 8, \cup \sigma A: \uparrow \rightarrow (\pi \uparrow AP / \tau \rightarrow (\uparrow AP \square \square$

Korya ağ. $\cup \sigma A: \uparrow \square \rightarrow (\Sigma A \square, \cup \sigma A: \uparrow \rightarrow (\pi \sigma A \vee, \cup \sigma A: \uparrow \rightarrow (\pi / \tau \rightarrow (, \cup \sigma A: \uparrow \square \rightarrow (\Sigma \rightarrow (\otimes,$
 $\cup \sigma A: \uparrow \rightarrow (\pi \sigma \rightarrow (\zeta 8, \cup \sigma A: \uparrow \rightarrow (\pi \uparrow AP / \tau \rightarrow (\uparrow AP \square$

Ortak Tü. *ba:r- "varmak, evlenmek" (Tekin, 1995: 172).

var- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = **va:r-**

Musalla ağ. $\cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (\square, \cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (B, \cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (, \cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (\square,$
 $\cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (B \rightarrow (\zeta 8, \cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (\uparrow AP \square \square$

Kasaphane ağ. $\cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (\square, \cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (B, \cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (, \cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (\otimes,$
 $\cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (B \rightarrow (\zeta 8, \cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (\uparrow A \square \square \square$

Korya ağ. $\cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (\square, \cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (B, \cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (, \cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (\otimes,$
 $\cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (B \rightarrow (\zeta 8, \cup \sigma A \uparrow Pd \rightarrow (\uparrow AP \square \square \square \square \square$

var- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = **va:r-**

Musalla ağ. $\cup \sigma A \uparrow P \square \rightarrow (\Sigma A \square,$

$\cup \sigma A \uparrow P \rightarrow (\pi \sigma A \vee, \cup \sigma A \uparrow P \rightarrow (\pi / \tau \rightarrow (, \cup \sigma A \uparrow P \square \rightarrow (\Sigma \rightarrow (x, \cup \sigma A \uparrow P \rightarrow (\pi \sigma \rightarrow (\zeta 8, \cup \sigma A \uparrow P \rightarrow (\pi \uparrow AP / \tau \rightarrow (\uparrow AP$

Kasaphane ağ. $\cup \sigma A \uparrow P \square \rightarrow (\Sigma A \square, \cup \sigma A \uparrow P \rightarrow (\pi \sigma A \vee, \cup \sigma A \uparrow P \rightarrow (\pi / \tau \rightarrow (, \cup \sigma A \uparrow P \square \rightarrow (\Sigma \rightarrow (\otimes,$
 $\cup \sigma A \uparrow P \rightarrow (\pi \sigma \rightarrow (\zeta 8, \cup \sigma A \uparrow P \rightarrow (\pi \uparrow AP / \tau \rightarrow (\uparrow AP$

Korya ağ. $\cup \sigma A \uparrow P \square \rightarrow (\Sigma A \square, \cup \sigma A \uparrow P \rightarrow (\pi \sigma A \vee, \cup \sigma A \uparrow P \rightarrow (\pi / \tau \rightarrow (, \cup \sigma A \uparrow P \square \rightarrow (\Sigma \rightarrow (\otimes,$
 $\cup \sigma A \uparrow P \rightarrow (\pi \sigma \rightarrow (\zeta 8, \cup \sigma A \uparrow P \rightarrow (\pi \uparrow AP / \tau \rightarrow (\uparrow AP \square$

Ortak Tü. *kä:l- "gelmek" (Tekin, 1995: 182).

gel- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = **ge:l-**

Musalla ağ. $\cup | E \uparrow \lambda \delta i (\mu, \cup | E \uparrow \lambda \delta i (B, \cup | E \uparrow \lambda \delta i (, \cup | E \uparrow \lambda \delta i (x,$
 $\cup | E \uparrow \lambda \delta i (B i (\zeta 8, \cup | E \uparrow \lambda \delta i (\lambda EP \square \square \square \square$

Kasaphane ağ. $\cup | E \uparrow \lambda \delta i (\mu, \cup | E \uparrow \lambda \delta i (B, \cup | E \uparrow \lambda \delta i (, \cup | E \uparrow \lambda \delta i (\otimes, \cup | E \uparrow \lambda \delta i (B i (\zeta 8,$
 $\cup | E \uparrow \lambda \delta i (\lambda EP$

Korya ağ. $\cup | E \lambda \delta i(\mu, \cup | E \lambda \delta i(B, \cup | E \lambda \delta i(, \cup | E \lambda \delta i(\otimes, \cup | E \lambda \delta i(Bi(\zeta 8,$
 $\cup | E \lambda \delta i(\lambda EP$

gel- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = ge:l-

Musalla ağ. $\cup | E \lambda \mu i(\Sigma E \mu, \cup | E \lambda i(\pi \sigma E v, \cup | E \lambda i(\pi / \tau i(, \cup | E \lambda \mu i(\Sigma i(x, \cup | E \lambda i(\pi \sigma i(\zeta 8,$
 $\cup | E \lambda i(\pi \lambda EP / \tau i(\lambda EP$

Kasaphane ağ. $\cup | E \lambda \mu i(\Sigma E \mu, \cup | E \lambda i(\pi \sigma E v, \cup | E \lambda i(\pi / \tau i(, \cup | E \lambda \mu i(\Sigma i(\otimes,$
 $\cup | E \lambda i(\pi \sigma i(\zeta 8, \cup | E \lambda i(\pi \lambda EP / \tau i(\lambda EP$

Korya ağ. $\cup | E \lambda \mu i(\Sigma E \mu, \cup | E \lambda i(\pi \sigma E v, | E \lambda i(\pi / \tau i(, \cup | E \lambda \mu i(\Sigma i(\otimes, \cup | E \lambda i(\pi \sigma i(\zeta 8,$
 $\cup | E \lambda i(\pi - \lambda EP / \tau i(\lambda EP$

Ortak Tü. *ä:s- "esmek" (Tekin, 1975: 263).

es- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = e:s-

Musalla ağ. $\cup E \lambda \sigma i(\mu, \cup E \lambda \sigma i(B, \cup E \lambda \sigma i((, \cup E \lambda \sigma i(x, \cup E \lambda \sigma i(Bi(\zeta 8,$
 $\cup E \lambda \sigma i(\lambda EP \square \square \square \square$

Kasaphane ağ. $\cup E \lambda \sigma i(\mu, \cup E \lambda \sigma i(B, \cup E \lambda \sigma i((, \cup E \lambda \sigma i(\otimes, \cup E \lambda \sigma i(Bi(\zeta 8,$
 $\cup E \lambda \sigma i(\lambda EP \square \square \square \square \square \square$

Korya ağ. $\cup E \lambda \sigma i(\mu, \cup E \lambda \sigma i(B, \cup E \lambda \sigma i((, \cup E \lambda \sigma i(\otimes, \cup E \lambda \sigma i(Bi(\zeta 8,$
 $\cup E \lambda \sigma i(\lambda EP \square \square \square \square \square$

es- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = e:s-

Musalla ağ. $\cup E \lambda \sigma m i(\Sigma E \mu, \cup E \lambda \sigma i(\pi \sigma E v, \cup E \lambda \sigma i(\pi / \tau i(, \cup E \lambda \sigma m i(\Sigma i(x, \cup E \lambda \sigma i(\pi \sigma i((\zeta 8,$
 $\cup E \lambda \sigma i(\pi \lambda EP / \tau i(\lambda EP \square \square \square \square$

Kasaphane ağ. $E \lambda \sigma m i(\Sigma E \mu, E \lambda \sigma i(\pi \sigma E v, E \lambda \sigma i(\pi / \tau i(, E \lambda \sigma m i(\Sigma i(\otimes,$
 $E \lambda \sigma i(\pi \sigma i((\zeta 8, E \lambda \sigma i(\pi \lambda EP / \tau i(\lambda EP \square \square \square \square$

Korya ağ. $\cup E \lambda \sigma m i(\Sigma E \mu, \cup E \lambda \sigma i(\pi \sigma E v, \cup E \lambda \sigma i(\pi / \tau i(, \cup E \lambda \sigma m i(\Sigma i(\otimes, \cup E \lambda \sigma i(\pi \sigma i((\zeta 8,$
 $\cup E \lambda \sigma i(\pi - \lambda EP / \tau i(\lambda EP \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square$

Ortak Tü. *ä:g- "eğmek" (Tekin, 1975: 263).

eg- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = e:g-

Musalla ađ. $\cup E \uparrow \uparrow \delta_i(\mu, \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(B, \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(, \cup | E \uparrow \uparrow \delta_i(x,$
 $\cup | E \uparrow \uparrow \delta_i(B_i(\zeta 8, \cup \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(\lambda EP \square \square \square \square)$

Kasaphane ađ. $\cup E \uparrow \uparrow \delta_i(\mu, \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(B, \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(, \cup | E \uparrow \uparrow \delta_i(\otimes,$
 $\cup | E \uparrow \uparrow \delta_i(B_i(\zeta 8, \cup \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(\lambda EP \square \square \square \square)$

Korya ađ. $\cup E \uparrow \uparrow \delta_i(\mu, \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(B, \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(, \cup | E \uparrow \uparrow \delta_i(\otimes,$
 $\cup | E \uparrow \uparrow \delta_i(B_i(\zeta 8, \cup \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(\lambda EP \square \square \square \square \square \square \square \square)$

eg- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = e:g-

Musalla ađ. $\cup E \uparrow \uparrow \mu_i(\Sigma E \mu, \cup E \uparrow \uparrow \iota_i(\beta \sigma E \nu, \cup E \uparrow \uparrow \iota_i(\pi/\tau_i(, \cup E \uparrow \uparrow \mu_i(\Sigma_i((x, \cup E \uparrow \uparrow \iota_i(\pi s_i((\zeta 8,$
 $\cup E \uparrow \uparrow \iota_i(\pi-\lambda EP/\tau_i(\lambda EP \square \square \square \square)$

Kasaphane ađ. $\cup E \uparrow \uparrow \mu_i(\Sigma E \mu, \cup E \uparrow \uparrow \iota_i(\beta \sigma E \nu, \cup E \uparrow \uparrow \iota_i(\pi/\tau_i(, \cup E \uparrow \uparrow \mu_i(\Sigma_i(\otimes, \cup E \uparrow \uparrow \iota_i(\pi s_i((\zeta 8,$
 $\cup E \uparrow \uparrow \iota_i(\pi-\lambda EP/\tau_i(\lambda EP \square \square \square \square)$

Korya ađ. $\cup E \uparrow \uparrow \mu_i(\Sigma E \mu, \cup E \uparrow \uparrow \iota_i(\beta \sigma E \nu, \cup E \uparrow \uparrow \iota_i(\pi/\tau_i(, \cup E \uparrow \uparrow \mu_i(\Sigma_i(\otimes, \cup E \uparrow \uparrow \iota_i(\pi s_i((\zeta 8,$
 $\cup E \uparrow \uparrow \iota_i(\pi-\lambda EP/\tau_i(\lambda EP \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square)$

Ortak Tü. *è:n- "enmek" (Tekin, 1975: 263).

en- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = e:n-

Musalla ađ. $\cup E \uparrow \uparrow \nu \delta_i(\mu, \cup E \uparrow \uparrow \nu \delta_i(B, \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(, \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(x,$
 $\cup E \uparrow \uparrow \delta_i(B_i(\zeta 8, \cup \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(\lambda EP \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square)$

Kasaphane ađ. $\cup E \uparrow \uparrow \nu \delta_i(\mu, \cup E \uparrow \uparrow \nu \delta_i(B, \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(, \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(\otimes,$
 $\cup E \uparrow \uparrow \delta_i(B_i(\zeta 8, \cup \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(\lambda EP \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square)$

Korya ađ. $\cup E \uparrow \uparrow \nu \delta_i(\mu, \cup E \uparrow \uparrow \nu \delta_i(B, \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(, \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(\otimes,$
 $\cup E \uparrow \uparrow \delta_i(B_i(\zeta 8, \cup \cup E \uparrow \uparrow \delta_i(\lambda EP \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square)$

en- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = e:n-

Musalla ađ. $\cup E \uparrow \uparrow \nu \mu_i(\Sigma E \mu, \cup E \uparrow \uparrow \nu \iota_i(\beta \sigma E \nu, \cup E \uparrow \uparrow \nu \iota_i(\pi/\tau_i(, \cup E \uparrow \uparrow \nu \mu_i(\Sigma_i((x, \cup E \uparrow \uparrow \nu \iota_i(\pi s_i((\zeta 8,$
 $\cup E \uparrow \uparrow \nu \iota_i(\pi-\lambda EP/\tau_i(\lambda EP \square \square \square \square)$

Kasaphane ađ. $\cup E \uparrow \uparrow \nu \mu_i(\Sigma E \mu, \cup E \uparrow \uparrow \nu \iota_i(\beta \sigma E \nu, \cup E \uparrow \uparrow \nu \iota_i(\pi/\tau_i(, \cup E \uparrow \uparrow \nu \mu_i(\Sigma_i(\otimes, \cup E \uparrow \uparrow \nu \iota_i(\pi s_i((\zeta 8,$
 $\cup E \uparrow \uparrow \nu \iota_i(\pi-\lambda EP/\tau_i(\lambda EP \square \square \square \square)$

Korya ağ. $\cup E \uparrow \nu \mu \iota (\Sigma E \mu, \cup E \uparrow \nu \iota (\beta \sigma E \nu, \cup E \uparrow \nu \iota (\pi / \tau \iota (, \cup E \uparrow \nu \mu \iota (\Sigma \iota ((\otimes, \cup E \uparrow \nu \iota (\pi \sigma \iota ((\zeta 8,$
 $\cup E \uparrow \nu \iota (\pi - \lambda E P / \tau \iota (\lambda E P \square \square \square \square \square \square \square \square$

Ortak Tü. *yè:- "yemek" (Tekin, 1995: 173).

yè:- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = yè:-

Musalla ağ. $\cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (\mu, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (B, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota ((, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (x,$
 $\cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (B \iota (\zeta 8, \square \cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (\lambda E P \square \square \square \square \square \square \square \square$

Kasaphane ağ. $\cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (\mu, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (B, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota ((, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (\otimes,$
 $\cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (B \iota (\zeta 8, \square \cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (\lambda E P \square \square \square \square \square \square$

Korya ağ. $\cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (\mu, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (B, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota ((, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (\otimes,$
 $\cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (B \iota (\zeta 8, \square \cup \varphi \varepsilon \uparrow \delta \iota (\lambda E P \square \square \square \square \square \square \square \square$

yè:- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = yè:-

Musalla ağ. $\cup \varphi \varepsilon \uparrow \mu \iota (\Sigma E \mu, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \beta \sigma E \nu, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \pi / \tau \iota (, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \mu \iota (\Sigma \iota ((x, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \pi \sigma \iota ((\zeta 8,$
 $\cup \varphi \varepsilon \uparrow \pi \lambda E P / \tau \iota (\lambda E P \square \square \square \square \square \square \square \square$

Kasaphane ağ. $\cup \varphi \varepsilon \uparrow \mu \iota (\Sigma E \mu, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \beta \sigma E \nu, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \pi / \tau \iota (, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \mu \iota (\Sigma \iota ((\otimes, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \pi \sigma \iota ((\zeta 8,$
 $\cup \varphi \varepsilon \uparrow \pi \lambda E P / \tau \iota (\lambda E P \square \square \square \square \square \square \square \square$

Korya ağ. $\cup \varphi \varepsilon \uparrow \mu \iota (\Sigma E \mu, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \beta \sigma E \nu, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \pi / \tau \iota (, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \mu \iota (\Sigma \iota ((\otimes, \cup \varphi \varepsilon \uparrow \pi \sigma \iota ((\zeta 8,$
 $\cup \varphi \varepsilon \uparrow \pi \lambda E P / \tau \iota (\lambda E P \square \square \square \square \square \square \square \square$

Ortak Tü. *tè:- "demek" (Tekin, 1995: 182).

dè:- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = dè:-

Musalla ağ. $\cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (\mu, \cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (B, \cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota ((, \cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (x,$
 $\cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (B \iota (\zeta 8, \square \cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (\lambda E P \square \square \square \square \square \square \square \square$

Kasaphane ağ. $\cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (\mu, \cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (B, \cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota ((, \cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (\otimes,$
 $\cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (B \iota (\zeta 8, \square \cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (\lambda E P \square \square \square \square \square \square \square \square$

Korya ağ. $\cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (\mu, \cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (B, \cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota ((, \cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (\otimes,$
 $\cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (B \iota (\zeta 8, \square \cup \delta \varepsilon \uparrow \delta \iota (\lambda E P \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square \square$

dè:- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = dè:-

Kasaphane ağ. $\cup A \uparrow d \rightarrow (\square, \cup A \uparrow d \rightarrow (B, \cup A \uparrow d \rightarrow (, \cup A \uparrow d \rightarrow (\square \rightarrow \langle \zeta 88, \cup A \uparrow d \rightarrow (B \rightarrow \langle \zeta 88$

Korya ağ. $\cup A \uparrow d \rightarrow (\square, \cup A \uparrow d \rightarrow (B, \cup A \uparrow d \rightarrow (, \cup A \uparrow d \rightarrow (\square \rightarrow \langle \zeta 88, \cup A \uparrow d \rightarrow (B \rightarrow \langle \zeta 88$

ad + İsim Hâl Ekleri = a:d

Musalla ağ. $\cup A \uparrow d \rightarrow$ (belirtme eki), $\cup A \uparrow d \rightarrow (v \rightarrow \langle v$ (ilgi eki)

Kasaphane ağ. $\cup A \uparrow d \rightarrow$ (belirtme eki), $\cup A \uparrow d \rightarrow (v \rightarrow \langle v$ (ilgi eki)

Korya ağ. $\cup A \uparrow d \rightarrow$ (belirtme eki), $\cup A \uparrow d \rightarrow (v \rightarrow \langle v$ (ilgi eki)

Ortak Tü. *qa: ş "kaş" (Tekin, 1995: 173).

qaş + İyelik Eki = qa: ş

Musalla ağ. $\cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (\mu, \cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (B, \cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (, \cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (\mu \rightarrow \langle \zeta 888,$

$\cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (B \rightarrow \langle z8$

Kasaphane ağ. $\cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (\mu, \cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (B, \cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (, \cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (\mu \rightarrow \langle \zeta 8,$

$\cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (B \rightarrow \langle z8$

Korya ağ. $\cup \kappa A \uparrow \Sigma \rightarrow (\mu, \cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (B, \cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (, \cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (\mu \rightarrow \langle \zeta 8, \cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (B \rightarrow \langle z8$

qaş + İsim Hâl Ekleri = qa: ş

Musalla ağ. $\cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow$ (belirtme eki), $\cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (v \rightarrow \langle v$ (ilgi eki)

Kasaphane ağ. $\cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow$ (belirtme eki), $\cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (v \rightarrow \langle v$ (ilgi eki)

Korya ağ. $\cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow$ (belirtme eki), $\cup \theta A \uparrow \Sigma \rightarrow (v \rightarrow \langle v$ (ilgi eki)

Ortak Tü. sa:ç "saç" (Tekin, 1995: 174).

saç + İyelik Eki = sa:ç

Musalla ağ. $\cup \sigma A \uparrow \square \square \Sigma \rightarrow (\mu, \cup \sigma A \uparrow \square \square \Sigma \rightarrow (B, \cup \sigma A \uparrow \square \square \Sigma \rightarrow (, \cup \sigma A \uparrow \square \square \Sigma \rightarrow (\mu \rightarrow \langle \zeta 8,$

$\cup \sigma A \uparrow \square \square \Sigma \rightarrow (B \rightarrow \langle \zeta 8$

Kasaphane ağ. $\cup \sigma A \uparrow \square \square \Sigma \rightarrow (\mu, \cup \sigma A \uparrow \square \square \Sigma \rightarrow (B, \cup \sigma A \uparrow \square \square \Sigma \rightarrow (, \cup \sigma A \uparrow \square \square \Sigma \rightarrow (\mu \rightarrow \langle \zeta 8,$

$\cup \sigma A \uparrow \square \square \Sigma \rightarrow (B \rightarrow \langle \zeta 8$

Korya ağ. $\cup\sigma A \uparrow \square\square\Sigma \rightarrow (\mu, \cup\sigma A \uparrow \square\square\Sigma \rightarrow (B, \cup\sigma A \uparrow \square\square\Sigma \rightarrow (, \cup\sigma A \uparrow \square\square\Sigma \rightarrow (\mu \rightarrow (\zeta 8,$
 $\cup\sigma A \uparrow \square\square\Sigma \rightarrow (B \rightarrow \zeta 8$

saç + İsim Hâl Ekleri = sa: ç

Musalla ağ. $\cup\sigma A \uparrow \square\square\Sigma \rightarrow ($ (belirtme eki), $\cup\sigma A \uparrow \square\square\Sigma \rightarrow (v \rightarrow \zeta v$ (ilgi eki)

Kasaphane ağ. $\cup\sigma A \uparrow \square\square\Sigma \rightarrow ($ (belirtme eki), $\cup\sigma A \uparrow \square\square\Sigma \rightarrow (v \rightarrow \zeta v$ (ilgi eki)

Korya ağ. $\cup\sigma A \uparrow \square\square\Sigma \rightarrow ($ (belirtme eki), $\cup\sigma A \uparrow \square\square\Sigma \rightarrow (v \rightarrow \zeta v$ (ilgi eki)

Ortak Tü. *bâ:g- "bey" (Tekin, 1995: 182).

beg + İyelik Eki = be:g

Musalla ağ. $\cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (m, \beta E \uparrow \uparrow \uparrow (B, \cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (, \cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (m \zeta \zeta 8, \cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (B \zeta \zeta 8$

Kasaphane ağ. $\cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (m, \cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (B, \cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (, \cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (m \zeta \zeta 8, \cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (B \zeta \zeta 8$

Korya ağ. $\cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (m, \cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (B, \cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (, \cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (m \zeta \zeta 8, \cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (B \zeta \zeta 8$

beg + İsim Hâl Ekleri = be:g

Musalla ağ. $\cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow ($ (belirtme eki), $\cup\beta E \uparrow \uparrow \uparrow (v \zeta v$ (ilgi eki)

Ortak Tü. *ê:n "en, genişlik" (Tekin, 1995: 181).

en + İyelik Eki = e:n

Musalla ağ. $\cup E \uparrow \uparrow \uparrow (m, \cup E \uparrow \uparrow \uparrow (B, \cup E \uparrow \uparrow \uparrow (, \cup E \uparrow \uparrow \uparrow (m \zeta \zeta 8, \cup E \uparrow \uparrow \uparrow (B \zeta \zeta 8$

Kasaphane ağ. $\cup E \uparrow \uparrow \uparrow (m, \cup E \uparrow \uparrow \uparrow (B, \cup E \uparrow \uparrow \uparrow (, \cup E \uparrow \uparrow \uparrow (m \zeta \zeta 8, \cup E \uparrow \uparrow \uparrow (B \zeta \zeta 8$

Korya ağ. $\cup E \uparrow \uparrow \uparrow (m, \cup E \uparrow \uparrow \uparrow (B, \cup E \uparrow \uparrow \uparrow (, \cup E \uparrow \uparrow \uparrow (m \zeta \zeta 8, \cup E \uparrow \uparrow \uparrow (B \zeta \zeta 8$

en + İsim Hâl Ekleri = e:n

Musalla ağ. $\cup E \uparrow \uparrow \uparrow ($ (belirtme eki), $\cup E \uparrow \uparrow \uparrow (v$ (ilgi eki)

Kasaphane ağ. $\cup E \uparrow \uparrow \uparrow ($ (belirtme eki), $\cup E \uparrow \uparrow \uparrow (v$ (ilgi eki)

Korya ağ. $\cup E \uparrow \uparrow \uparrow ($ (belirtme eki), $\cup E \uparrow \uparrow \uparrow (v$ (ilgi eki)

Ortak Tü. *bâ:z "bez, keten veya pumuk kumaş" (Tekin, 1975: 263).

bêz + İyelik Eki = bê:z

Musalla ağ. $\cup\beta \varepsilon \uparrow \zeta \uparrow \mu, \cup\beta \varepsilon \uparrow \zeta \uparrow (B, \cup\beta \varepsilon \uparrow \zeta \uparrow (, \cup\beta \varepsilon \uparrow \zeta \uparrow \mu \zeta \zeta 8$

Kasaphane ağ. $\cup\beta \varepsilon \uparrow \zeta \uparrow \mu, \cup\beta \varepsilon \uparrow \zeta \uparrow (B, \cup\beta \varepsilon \uparrow \zeta \uparrow (, \cup\beta \varepsilon \uparrow \zeta \uparrow \mu \zeta \zeta 8$

Korya ağ. $\cup\beta\epsilon\bar{\zeta}\iota\langle\mu, \cup\beta\epsilon\bar{\zeta}\iota\langle B, \cup\beta\epsilon\bar{\zeta}\iota\langle, \cup\beta\epsilon\bar{\zeta}\iota\langle\mu\iota\langle\zeta\delta$

bèz + İsim Hâl Ekleri = bè:z

Musalla ağ. $\cup\beta\epsilon\bar{\zeta}\iota\langle, (\text{belirtme eki}), \cup\beta\epsilon\bar{\zeta}\iota\langle\nu\iota\langle\nu, (\text{ilgi eki})$

Kasaphane ağ. $\cup\beta\epsilon\bar{\zeta}\iota\langle, (\text{belirtme eki}), \cup\beta\epsilon\bar{\zeta}\iota\langle\nu\iota\langle\nu, (\text{ilgi eki})$

Korya ağ. $\cup\beta\epsilon\bar{\zeta}\iota\langle, (\text{belirtme eki}), \cup\beta\epsilon\bar{\zeta}\iota\langle\nu\iota\langle\nu, (\text{ilgi eki})$

Ortak Tü. *yè:l- "yel, rüzgâr" (Tekin, 1975: 263).

yèl + İyelik Eki = yè:l

Musalla ağ. $\cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle\mu, \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle B, \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle, \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle\mu\iota\langle\zeta\delta, \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle B\iota\langle\zeta\delta$

Kasaphane ağ. $\cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle\mu, \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle B, \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle, \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle\mu\iota\langle\zeta\delta, \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle B\iota\langle\zeta\delta$

Korya ağ. $\cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle\mu, \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle B, \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle, \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle\mu\iota\langle\zeta\delta, \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle B\iota\langle\zeta\delta$

yèl + İsim Hâl Ekleri = yè:l

Musalla ağ. $\cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle (\text{belirtme eki}), \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle\nu\iota\langle\nu (\text{ilgi eki})$

Kasaphane ağ. $\cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle (\text{belirtme eki}), \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle\nu\iota\langle\nu (\text{ilgi eki})$

Korya ağ. $\cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle (\text{belirtme eki}), \cup\Box E\bar{\lambda}\iota\langle\nu\iota\langle\nu (\text{ilgi eki})$

2.1.1.3. Yapım Eklerinin Getirilmesiyle Eski Uzunluğuna Kavuşan Ünlüler

Ortak Tü. *bè:ş- "beş" (Tekin, 1995: 182).

bèş + lix/liğ Eki = bè:ş

Musalla ağ. $\cup\beta\epsilon\bar{\Sigma}\lambda\iota\langle\xi (\text{isimden isim yapma eki})$

Kasaphane ağ. $\cup\beta\epsilon\bar{\Sigma}\lambda\iota\langle\otimes (\text{isimden isim yapma eki})$

Korya ağ. $\cup\beta\epsilon\bar{\Sigma}\lambda\iota\langle\otimes (\text{isimden isim yapma eki})$

bèş + li Eki = bè:ş

Musalla ağ. $\cup\beta\epsilon\bar{\Sigma}\lambda\iota\langle (\text{isimden isim yapma eki})$

Kasaphane ağ. $\cup\beta\epsilon\bar{\Sigma}\lambda\iota\langle (\text{isimden isim yapma eki})$

Korya ağ. $\cup\beta\epsilon\bar{\Sigma}\lambda\iota\langle (\text{isimden isim yapma eki})$

Ortak Tü. *ya:r- "yarmak" (Tekin, 1995: 173).

yar + ıl- Eki = ya:r-

Musalla ağ. $\cup \varphi A \bar{P} \rightarrow (t-$ (fiilden fiil yapma eki)

Kasaphane ağ. $\cup \varphi A \bar{P} \rightarrow (t-$ (fiilden fiil yapma eki)

Korya ağ. $\cup \varphi A \bar{P} \rightarrow (t-$ (fiilden fiil yapma eki)

Ortak Tü. *a:ç- "aç-" (Tekin, 1995: 173).

aç + m- Eki = a:ç-

Musalla ağ. $\cup A \bar{\square} \square \Sigma \rightarrow (v-$ (fiilden fiil yapma eki)

Kasaphane ağ. $\cup A \bar{\square} \square \Sigma P \rightarrow (v-$ (fiilden fiil yapma eki)

Korya ağ. $\cup A \bar{\square} \square \Sigma P \rightarrow (v-$ (fiilden fiil yapma eki)

Ortak Tü. *qa:n- "kan-, inanmk" (Tekin, 1995: 173).

qandır + dır- Eki = qa:n-

Musalla ağ. $\cup \theta A \bar{v} \delta \rightarrow (P-$ (fiilden fiil yapma eki)

Kasaphane ağ. $\cup \theta A \bar{v} \delta \rightarrow (P-$ (fiilden fiil yapma eki)

Korya ağ. $\cup \theta A \bar{v} \delta \rightarrow (P-$ (fiilden fiil yapma eki)

2.2. Ortak Türkçede (o, ö) geniş ünlülü tek heceli kelimeler, Kerkük merkez ağızlarında kısalmaktadır. Ancak bu kök kelimelere, dar ünlülü (u, ü) yapım ya da çekim eklerinden biri getirildiğinde, kelime kökünde yer alan geniş ünlüler eski uzunluklarına kavuşurken, ikinci hecelerde yer alan dar ünlüler kısalmaktadır. Bunun yanı sıra, uzun ünlüler vurguyu üzerlerine çekmektedirler. Bunun neticesinde dar ünlüler kısaldığı tespit edilmektedir:

2.1. Çekim Eklerinin Getirilmesiyle Eski Uzunluğuna Kavuşan Ünlüler

2.1.1. Fiil Çekim Eklerinin Getirilmesiyle Eski Uzunluğuna Kavuşan Ünlüler

Ortak Tü. *ço:ş- "coşmak" (Tekin, 1975: 260).

çoş- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = co:ş-

Musalla ağ. $\cup \square \square Z \square \bar{\square} \tau \nu (m, \cup \square \square Z \square \bar{\square} \tau \nu (B, \cup \square \square Z \square \bar{\square} \tau \nu (,$ $\cup \square \square Z \square \bar{\square} \tau \nu (\xi,$

$\cup \square \square Z \square \bar{\square} \tau \nu (B \cup (\zeta 8, \cup \square \square Z \square \bar{\square} \tau \nu (\supset AP$

Kasaphane ağ. $\cup \square \square Z \square \square \Sigma \tau \nu (m, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \tau \nu (B, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \tau \nu (\cup, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \tau \nu (\otimes, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \tau \nu (B \cup (\zeta 8, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \tau \nu (\supset AP$

Korya ağ. $\cup \square \square Z \square \square \Sigma \tau \nu (m, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \tau \nu (B, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \tau \nu (\cup, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \tau \nu (\otimes, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \tau \nu (B \cup (\zeta 8, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \tau \nu (\supset AP$

coş- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = co:ş-

Musalla ağ. $\cup \square \square Z \square \square \Sigma \mu \nu (\Sigma Am, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \nu (\pi \sigma Av, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \nu (\pi / \tau \nu (\cup, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \mu \nu (\Sigma u (\xi, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \nu (\pi \sigma \nu (\zeta 8, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \nu (\pi / \tau \nu (\supset AP$

Kasaphane ağ. $\cup \square \square Z \square \square \Sigma \mu \nu (\Sigma Am, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \nu (\pi \sigma Av, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \nu (\pi / \tau \nu (\cup, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \mu \nu (\Sigma u (\otimes, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \nu (\pi \sigma \nu (\zeta 8, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \nu (\pi / \tau \nu (\supset AP$

Korya ağ. $\cup \square \square Z \square \square \Sigma \mu \nu (\Sigma Am, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \nu (\pi \sigma Av, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \nu (\pi / \tau \nu (\cup, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \mu \nu (\Sigma u (\otimes, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \nu (\pi \sigma \nu (\zeta 8, \cup \square \square Z \square \square \Sigma \nu (\pi / \tau \nu (\supset AP$

OTü. bo:l- "olmak" (Tekin, 1975: 259).

ol- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = o:l-

Musalla ağ. $\cup \square \square \sqsupset \delta \nu (\mu, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (B, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (\cup, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (\xi, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (B \cup (\zeta 8, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (\mathfrak{R} AP$

Kasaphane ağ. $\cup \square \square \sqsupset \delta \nu (\mu, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (B, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (\cup, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (\otimes, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (B \cup (\zeta 8, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (\mathfrak{R} AP$

Korya ağ. $\cup \square \square \sqsupset \delta \nu (\mu, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (B, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (\cup, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (\otimes, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (B \cup (\zeta 8, \cup \square \square \sqsupset \delta \nu (\mathfrak{R} AP$

ol- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = o:l-

Musalla ağ. $\cup \square \square \sqsupset \Sigma \mu \nu (\Sigma Am, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \nu (\pi \sigma Av, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \nu (\pi / \tau \nu (\cup, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \mu \nu (\Sigma u (\xi, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \nu (\pi \sigma \nu (\zeta 8, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \nu (\pi / \tau \nu (\supset AP$

Kasaphane ağ. $\cup \square \square \sqsupset \Sigma \mu \nu (\Sigma Am, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \nu (\pi \sigma Av, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \nu (\pi / \tau \nu (\cup, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \mu \nu (\Sigma u (\otimes, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \nu (\pi \sigma \nu (\zeta 8, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \nu (\pi / \tau \nu (\supset AP$

Korya ağ. $\cup \square \square \sqsupset \Sigma \mu \nu (\Sigma Am, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \nu (\pi \sigma Av, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \nu (\pi / \tau \nu (\cup, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \mu \nu (\Sigma u (\otimes, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \nu (\pi \sigma \nu (\zeta 8, \cup \square \square \sqsupset \Sigma \nu (\pi / \tau \nu (\supset AP$

OTü. o:y- "oymak" (Tekin, 1975: 259).

oy- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = o:y-

Musalla ağ. $\cup \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (\mu, \cup \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (B, \cup \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (\varphi, \cup \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (\xi, \cup \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (B \psi (\zeta \delta, \cup \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (\mathfrak{R}AP$

Kasaphane ağ. $\cup \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (\mu, \cup \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (B, \cup \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (\varphi, \cup \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu ((\otimes, \cup \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (B \psi (\zeta \delta, \cup \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (\mathfrak{R}AP$

Korya ağ. $\sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (\mu, \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (B, \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (\varphi, \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu ((\otimes, \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (B \psi (\zeta \delta, \sqcap \uparrow \varphi \delta \nu (\mathfrak{R}AP$

oy- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = o:y-

Musalla ağ. $\cup \sqcap \uparrow \varphi \mu \nu (\Sigma Am, \cup \sqcap \uparrow \varphi \nu (\pi \sigma Av, \cup \sqcap \uparrow \varphi \nu (\pi / \tau \nu (\varphi, \cup \sqcap \uparrow \varphi \mu \nu (\Sigma \nu (\xi, \cup \sqcap \uparrow \varphi \nu (\pi \sigma \nu (\zeta \delta, \cup \sqcap \uparrow \varphi \nu (\pi / \tau \nu (\supset AP$

Kasaphane ağ. $\cup \sqcap \uparrow \varphi \mu \nu (\Sigma Am, \cup \sqcap \uparrow \varphi \nu (\pi \sigma Av, \cup \sqcap \uparrow \varphi \nu (\pi / \tau \nu (\varphi, \cup \sqcap \uparrow \varphi \mu \nu (\Sigma \nu (\otimes, \cup \sqcap \uparrow \varphi \nu (\pi \sigma \nu (\zeta \delta, \cup \sqcap \uparrow \varphi \nu (\pi / \tau \nu (\supset AP$

Korya ağ. $\cup \sqcap \uparrow \varphi \mu \nu (\Sigma Am, \cup \sqcap \uparrow \varphi \nu (\pi \sigma Av, \cup \sqcap \uparrow \varphi \nu (\pi / \tau \nu (\varphi, \cup \sqcap \uparrow \varphi \mu \nu (\Sigma \nu (\otimes, \cup \sqcap \uparrow \varphi \nu (\pi \sigma \nu (\zeta \delta, \cup \sqcap \uparrow \varphi \nu (\pi / \tau \nu (\supset AP$

Ortak Tü. *bö:l- "bölmek" (Tekin, 1995: 184).

böl- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = böl-

Musalla ağ. $\cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (\mu, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (B, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (\varphi, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (\xi, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (B \psi (\zeta \delta, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (\lambda EP$

Kasaphane ağ. $\cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (\mu, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (B, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (\varphi, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (\otimes, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (B \psi (\zeta \delta, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (\lambda EP$

Korya ağ. $\cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (\mu, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (B, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (\varphi, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (\otimes, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (B \psi (\zeta \delta, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \delta \psi (\lambda EP$

böl- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = bö:l-

Musalla ağ. $\cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \mu \psi ((\Sigma E \mu, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \psi (\pi \sigma E \nu, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \psi (\pi / \tau \psi (\varphi, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \mu \psi ((\Sigma (\psi (x, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \psi (\pi \sigma \psi (\zeta \delta, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \psi (\pi \lambda EP / \tau i (\lambda EP$

Kasaphane ağ. $\cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \mu \psi ((\Sigma E \mu, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \psi (\pi \sigma E \nu, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \psi (\pi / \tau \psi (\varphi, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \mu \psi ((\Sigma (\psi (\otimes, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \psi (\pi \sigma \psi (\zeta \delta, \cup \sqcap \downarrow \uparrow \lambda \psi (\pi \lambda EP / \tau i (\lambda EP$

Korya ağ. $\cup \square \downarrow \lambda \mu \psi ((\Sigma E \mu, \cup \square \downarrow \lambda \psi (\pi \sigma E \nu, \cup \square \downarrow \lambda \psi (\pi / \tau \psi (\, \cup \square \downarrow \lambda \mu \psi ((\Sigma (\psi (\otimes, \cup \square \downarrow \lambda \psi (\pi \sigma \psi (\zeta 8, \cup \square \downarrow \lambda \psi (\pi \lambda EP / \tau (\lambda EP$ **Ortak Tü. *Sö:n- "sönmek" (Tekin, 1995: 184).**

Sön- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = sö:n-

Musalla ağ. $\cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\mu, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (B, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\xi, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (B \psi (\zeta 8, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\lambda EP$

Kasaphane ağ. $\cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\mu, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (B, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\otimes, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (B \psi (\zeta 8, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\lambda EP$

Korya ağ. $\cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\mu, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (B, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\otimes, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (B \psi (\zeta 8, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\lambda EP$

sön- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = sö:n-

Musalla ağ. $\cup \sigma \downarrow \nu \mu \psi ((\Sigma E \mu, \cup \sigma \downarrow \nu \psi (\pi \sigma E \nu, \cup \sigma \downarrow \nu \psi (\pi / \tau \psi (\, \cup \sigma \downarrow \nu \mu \psi ((\Sigma (\psi (x, \cup \sigma \downarrow \nu \psi (\pi \sigma \psi (\zeta 8, \cup \sigma \downarrow \nu \psi (\pi \lambda EP / \tau (\lambda EP$

Kasaphane ağ. $\cup \sigma \downarrow \nu \mu \psi ((\Sigma E \mu, \cup \sigma \downarrow \nu \psi (\pi \sigma E \nu, \cup \sigma \downarrow \nu \psi (\pi / \tau \psi (\, \cup \sigma \downarrow \nu \mu \psi ((\Sigma (\psi (\otimes, \cup \sigma \downarrow \nu \psi (\pi \sigma \psi (\zeta 8, \cup \sigma \downarrow \nu \psi (\pi \lambda EP / \tau (\lambda EP$

Korya ağ. $\cup \sigma \downarrow \nu \mu \psi ((\Sigma E \mu, \cup \sigma \downarrow \nu \psi (\pi \sigma E \nu, \cup \sigma \downarrow \nu \psi (\pi / \tau \psi (\, \cup \sigma \downarrow \nu \mu \psi ((\Sigma (\psi (\otimes, \cup \sigma \downarrow \nu \psi (\pi \sigma \psi (\zeta 8, \cup \sigma \downarrow \nu \psi (\pi \lambda EP / \tau (\lambda EP$

Ortak Tü. *Sö:k- "sövmek" (Tekin, 1995: 184).

sök- + Görülen Geçmiş Zaman Eki = sö:k-

Musalla ağ. $\cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\mu, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (B, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\xi, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (B \psi (\zeta 8, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\lambda EP$

Kasaphane ağ. $\cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\mu, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (B, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\otimes, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (B \psi (\zeta 8, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\lambda EP$

Korya ağ. $\cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\mu, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (B, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\otimes, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (B \psi (\zeta 8, \cup \sigma \downarrow \nu \delta \psi (\lambda EP$

sök- + Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki = sö:k-

Musalla ağ. $\cup\sigma\downarrow\uparrow\mu\psi((\Sigma E\mu, \cup\sigma\downarrow\uparrow\psi(\pi\sigma E\nu, \cup\sigma\downarrow\uparrow\psi(\pi/\tau\psi), \cup\sigma\downarrow\uparrow\mu\psi((\Sigma(\psi(x, \cup\sigma\downarrow\uparrow\psi(\pi\sigma\psi(\zeta 8, \cup\sigma\downarrow\uparrow\psi(\pi\lambda EP/\tau(\lambda EP$

Kasaphane ağ. $\cup\sigma\downarrow\uparrow\mu\psi((\Sigma E\mu, \cup\sigma\downarrow\uparrow\psi(\pi\sigma E\nu, \cup\sigma\downarrow\uparrow\psi(\pi/\tau\psi), \cup\sigma\downarrow\uparrow\mu\psi((\Sigma(\psi(\otimes, \cup\sigma\downarrow\uparrow\psi(\pi\sigma\psi(\zeta 8, \cup\sigma\downarrow\uparrow\psi(\pi\lambda EP/\tau(\lambda EP$

Korya ağ. $\cup\sigma\downarrow\uparrow\mu\psi((\Sigma E\mu, \cup\sigma\downarrow\uparrow\psi(\pi\sigma E\nu, \cup\sigma\downarrow\uparrow\psi(\pi/\tau\psi), \cup\sigma\downarrow\uparrow\mu\psi((\Sigma(\psi(\otimes, \cup\sigma\downarrow\uparrow\psi(\pi\sigma\psi(\zeta 8, \cup\sigma\downarrow\uparrow\psi(\pi\lambda EP/\tau(\lambda EP$

2.1.2. İsim Çekim Eklerinin Getirilmesiyle Eski Uzunluğuna Kavuşan Ünlüler

Ortak Tü. *ö:t "öd" (Tekin, 1995: 172).

öd + İyelik Eki = ö:d

Musalla ağ. $\cup\downarrow\delta\psi(\mu, \cup\downarrow\delta\psi(B, \cup\downarrow\delta\psi(), \cup\downarrow\delta\psi(\mu\psi(\zeta 8, \cup\downarrow\delta\psi(B\psi(\zeta 8$

Kasaphane ağ. $\cup\downarrow\delta\psi(\mu, \cup\downarrow\delta\psi(B, \cup\downarrow\delta\psi(), \cup\downarrow\delta\psi(\mu\psi(\zeta 8, \cup\downarrow\delta\psi(B\psi(\zeta 8$

Korya ağ. $\cup\downarrow\delta\psi(\mu, \cup\downarrow\delta\psi(B, \cup\downarrow\delta\psi(), \cup\downarrow\delta\psi(\mu\psi(\zeta 8, \cup\downarrow\delta\psi(B\psi(\zeta 8$

öd + İsim Hâl Ekleri = ö:d

Musalla ağ. $\cup\downarrow\delta\psi(\text{(belirtme eki)}, \cup\downarrow\delta\psi(v\psi((v \text{(ilgi eki)})$

Kasaphane ağ. $\cup\downarrow\delta\psi(\text{(belirtme eki)}, \cup\downarrow\delta\psi(v\psi((v \text{(ilgi eki)})$

Korya ağ. $\cup\downarrow\delta\psi(\text{(belirtme eki)}, \cup\downarrow\delta\psi(v\psi((v \text{(ilgi eki)})$

Ortak Tü. *kö:k "gök, mavi" (Tekin, 1995: 184).

gög + İyelik Eki = gö:g

Musalla ağ. $\cup\downarrow\uparrow\psi(\mu, \cup\downarrow\uparrow\psi(B, \cup\downarrow\uparrow\psi(), \cup\downarrow\uparrow\psi(\mu\psi(\zeta 8, \cup\downarrow\uparrow\psi(B\psi(\zeta 8$

Kasaphane ağ. $\cup\downarrow\uparrow\psi(\mu, \cup\downarrow\uparrow\psi(B, \cup\downarrow\uparrow\psi(), \cup\downarrow\uparrow\psi(\mu\psi(\zeta 8, \cup\downarrow\uparrow\psi(B\psi(\zeta 8$

Korya ağ. $\cup\downarrow\uparrow\psi(\mu, \cup\downarrow\uparrow\psi(B, \cup\downarrow\uparrow\psi(), \cup\downarrow\uparrow\psi(\mu\psi(\zeta 8, \cup\downarrow\uparrow\psi(B\psi(\zeta 8$

gög + İsim Hâl Ekleri = gö:g

Musalla ağ. $\cup\downarrow\uparrow\psi(\text{(belirtme eki)}, \cup\downarrow\uparrow\psi(v\psi(v \text{(ilgi eki)})$

Kasaphane ağ. $\cup\downarrow\uparrow\psi(\text{(belirtme eki)}, \cup\downarrow\uparrow\psi(v\psi(v \text{(ilgi eki)})$

Korya ağ. $\cup\downarrow\uparrow\psi(\text{(belirtme eki)}, \cup\downarrow\uparrow\psi(v\psi(v \text{(ilgi eki)})$

Ortak Tü. *sö:z "söz" (Tekin, 1975: 269).

söz + İyelik Eki = sö:z

Musalla ağ. $\cup\sigma\downarrow\zeta\psi(\mu, \cup\sigma\downarrow\zeta\psi(B, \cup\sigma\downarrow\zeta\psi(, \cup\sigma\downarrow\zeta\psi(\mu\psi(\zeta8, \cup\sigma\downarrow\zeta\psi(B\psi(\zeta8$

Kasaphane ağ. $\cup\sigma\downarrow\zeta\psi(\mu, \cup\sigma\downarrow\zeta\psi(B, \cup\sigma\downarrow\zeta\psi(, \cup\sigma\downarrow\zeta\psi(\mu\psi(\zeta8, \cup\sigma\downarrow\zeta\psi(B\psi(\zeta8$

Korya ağ. $\cup\sigma\downarrow\zeta\psi(\mu, \cup\sigma\downarrow\zeta\psi(B, \cup\sigma\downarrow\zeta\psi(, \cup\sigma\downarrow\zeta\psi(\mu\psi(\zeta8, \cup\sigma\downarrow\zeta\psi(B\psi(\zeta8$

söz + İsim Hâl Ekleri = sö:z

Musalla ağ. $\sigma\downarrow\zeta\psi($ (belirtme eki), $\sigma\downarrow\zeta\psi(v\psi(v$ (ilgi eki)

Kasaphane ağ. $\cup\sigma\downarrow\zeta\psi($ (belirtme eki), $\cup\sigma\downarrow\zeta\psi(v\psi(v$ (ilgi eki)

Korya ağ. $\cup\sigma\downarrow\zeta\psi($ (belirtme eki), $\cup\sigma\downarrow\zeta\psi(v\psi(v$ (ilgi eki)

2.1.3. Yapım Eklerinin Getirilmesiyle Eski Uzunluğuna Kavuşan Ünlüler

OTü. kö:z "göz" (Clauson, 1972: 756).

göz + lix/liğ Eki = gö:z

Musalla ağ. $\cup\downarrow\zeta\lambda\psi(x$ (isimden isim yapma eki)

Kasaphane ağ. $\cup\downarrow\zeta\lambda\psi(\otimes$ (isimden isim yapma eki)

Korya ağ. $\cup\downarrow\zeta\lambda\psi(\otimes$ (isimden isim yapma eki)

göz + lü Eki = gö:z

Musalla ağ. $\cup\downarrow\zeta\lambda\psi($ (isimden isim yapma eki)

Kasaphane ağ. $\cup\downarrow\zeta\lambda\psi($ (isimden isim yapma eki)

Korya ağ. $\cup\downarrow\zeta\lambda\psi($ (isimden isim yapma eki)

göz + ük Eki = gö:z

Musalla ağ. $\cup\downarrow\zeta\psi(\square$ (isimden fiil yapma eki)

Kasaphane ağ. $\cup\downarrow\zeta\psi(\square$ (isimden fiil yapma eki)

Korya ağ. $\cup\downarrow\zeta\psi(\square$ (isimden fiil yapma eki)

Sonuç

Şimdiye kadar verilen bilgilerden de anlaşılabilceği gibi bizim bu çalışmadaki amacımız bütün Irak Türkmen ağızlarında uzun ünlülerin durumunu tespit etmek değildir. Nitekim makalemizi Kerkük merkez ağızlarıyla sınırlandırmışızdır. Dolayısıyla burada tek amacımız Ortak Türkçe ve Kerkük merkez ağızlarında (Kasaphane, Musallah, Korya) tespit ettiğimiz iki kural çerçevesinde, tek heceli kelimelerdeki kısalan uzun ünlüleri, tekrar eski uzunluğuna kavuşturmadır. Nitekim bu iki kural sayesinde, Kerkük merkez ağızlarında (Kasaphane, Musallah, Korya) uzunluğunu kaybeden tek heceli kelimeler, tekrar eski uzunluklarına kavuştuklarını tespit etmişizdir. Bunun yanı sıra, çalışmamızda, kullandığımız ünlü ve ünsüzlerin transkripsiyonunda, İPA (Uluslararası Fonetik Alfabe) sistemini kullanmışızdır. Dolayısıyla bu iki kuralı kısaca şöyle sıralayabiliriz:

1. Ortak Türkçede ilk hecesinde, (a, e) geniş ünlüleri, ikinci hecesinde ise; (ı, i) dar ünlüleri barındıran kelimelerdeki aslî ünlü uzunluklar Kerkük merkez ağızlarında sistemli olarak korunmaktadır. Bunun yanı sıra, tek heceli kelimelerdeki aslî ünlü uzunlukları da kısalmaktadır. Ancak bu kelimeler, (1.1.) kural çerçevesinde, dar ünlülü çekim ve yapım eklerinden birini aldıklarında, tekrar eski uzunluklarına kavuşup vurguyu da üzerine alan uzun ünlülü hece daha baskın söylendiği için, ikinci hecede yer alan dar ünlülerin kısalmasına neden olmaktadır.
2. Ortak Türkçede ilk hecesinde, (o, ö) geniş ünlüleri, ikinci hecesinde ise; (u, ü) dar ünlüleri barındıran kelimelerdeki aslî ünlü uzunluklar Kerkük merkez ağızlarında sistemli olarak korunmaktadır. Bunun yanı sıra, tek heceli kelimelerdeki aslî ünlü uzunlukları da kısalmaktadır. Ancak bu kelimeler, (1.2) kural çerçevesinde, dar ünlülü çekim ve yapım eklerinden birini aldıklarında, tekrar eski uzunluklarına kavuşup vurguyu da üzerine alan uzun ünlülü hece daha baskın söylendiği için, ikinci hecede yer alan dar ünlülerin kısalmasına neden olmaktadır.

Kaynakça

- al-Jabbari, Rawyar Abbas Jaafar (2024), "Orhan Veli Kanık'ın Montör Sabri Adlı Şiiri Üzerine Bir Çözümleme", *Kirkuk University Journal- Humanity Studies*, Sayı 1, Cilt 19, Kerkük.
- Berd, Sarıyev, Nurcan Güder, Türkmenenin Grameri (I fonetika: Ses Bilgisi) İstanbul, Tütük Dünyası Gençleri'nin Mahtumkulu Yayın Birliği Ankara-1998.
- Cahit Başdaş, "Türkiye Türkçesinde Aslî Uzunluklar Belirtileri" TDAY-B 2004, Ankara, 2004.
- Cılız Alimova, "Kırgız Türkçesinde Aslî Ünlü Uzunlukları, Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/2 Spring 2007.
- Fatma Sibel Bayraktar, "Irak Türkmen Türkçesinde Uzun Ünlüler", Kardaşlık, Yıl: 4, Sayı: 14, Nisan – Haziran 2002.
- Khairullah, Hamdi Lateef (2019), "Irak Türkmenesinde Farsça Alıntı Kelimeler ve Kullanılışları", *Kirkuk University Journal- Humanity Studies*, Sayı 2, Cilt 14, Kerkük.
- Levent Doğan, "Doğu Trakya Ağızlarında Uzun Ünlüler" Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları, Volume 3/3 Spring 2008.
- Osman Nedim Tuna, "Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller", TDAY-B 1960, Ankara, 1960.
- Özcan Tabaklar, "Türkmen Türkçesi'nde Ünlülerin Uzun Okunması Gerektiren Durumlar ve Eklerdeki Uzun Ünlüler", TDAY-B 1994, Ankara 1996.
- Sır Gerard Glauson, An Etymological Dictionary Of Pre-Thirteenth – Century Turkish, Oxford, At The Clarendon Pres, 1972.
- Talat Tekin, Ana Türkçede Aslî Uzun Ünlüler, Ankara, Haccattepe Üniversitesi Yayınları, 1975.
- Talat Tekin, Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler, Ankara, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 13, 1995.
- Zeynep Korkmaz, "Batı Anadolu Ağızlarında Aslî Vokal Uzunlukları Hakkında", TDAY-B 1953, Ankara 1988.

Zeynep Korkmaz, "Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü (Vokal) Uzunlukları, Türk Dilleri Üzerine Araştırmalar, Ankara, 1995.

Kişisel Kaynak:

Mustafa Atilla Kerim, 1972, Kasaphane, Merkez, Kerkük.

Fatma Nakip Salih, 1956, Musallah, Merkez, Kerkük.

Habib Ali Fazıl, 1973, Kasaphan, Merkez, Kerkük.

Zehra Kasım Abbas, 1982, Kasaphane, Merkez, Kerkük.

Hatice Fazıl Ahmet, Kasaphane, Merkez, Kerkük.

Cengiz Resul Nazım, 1960, Korya, Merkez, Kerkük.

Yavuz Hatip Ömer, 1967, Korya, Merkez, Kerkük.

Sermed Zeki Maşallah, 1948, Korya, Merkez, Kerkük.

Yasin Ahmet Muhammed, 1950, Musallah, Merkez, Kerkük.

Suat Oğuz Yusuf, Musallah, 1967, Merkez, Kerkük.